GROU

OANTINKENS OAN GROU

Ut myn jonge jierren kin 'k noch in pear minsken foar my krije, dy't der mei pielden by de jierwikseling in fers to meitsjen, hweryn se de fornaemste dingen, dy't yn 't forroune jier bard wiene, bihannelen. De fersen, dy't sawol yn 't Frysk as yn 't Nederlânsk skreaun wiene en Nijjiersdichten hjitten, waerden oan 'e boargerij oanbean; dêrfoar krigen se dan in lyts bidrach oan jild.

Op 'e neidei fan Aldjier waerd der by ús thús ris oan 'e skille lutsen en doe brocht in man, dy't yn 'e wandeling Durk Koehoorn hjitte syn fers. Heit hat my wol forteld, dat er him, doe't er pas yn Grou wenne ris oansprutsen hie mei Koehoorn. „Ja master" wie 't biskie, „sjoch sa hjit ik eigentlik net, ik hjit Van der Veen, Koehoorn is in skelnamme. Dy ha'k oerkrige fan myn heit, en 't soe my oars neat skele kinne, as dat in knap keardel west hie, mar 't wie in múske, en dêrom ha'k der sa'n hekel oan, dat se my by dy skelnamme neame".

„Man", sei heit, „dat haw ik fansels net witten, mar fan my krije Jo dy namme net wer to hearren". 't Wie yn dy tiden sa, dat men party minsken better by har skelnamme as by har fan koe. Dit is letter, leau'k gâns foroare.

'k Wit net, oft de lju tagelyk Nijjiersdichten skreaun ha, mar in oaren, dy't it wol die, wie Timen Haagsma. 't Stiet my sa foar, dat syn titel waechmaster wie, yn alle gefallen wie hy de baes op 'e waech. 't Wie in man mei in houten skonk, dy't de bûter fan 'e boeren oannaem as se dy mei de skou oer 't wetter nei de waech brochten. Letter waerd dy bûter dan fansels fierder forfierd. Timen wenne mei syn frou Klas en syn jongste dochter Fetsje yn in hûs op 't Grien, dat útseach op 't Waechsplein. Dêr oefene hy it fak fan skearbaes en hierknipper út. In eintsje fan syn hûs ôf, ek op 't Grien, mar mei de foarkant nei 't Halbertsmaplein, stie de Roggemounle. Dy roggemounle is in pear kear ôfbarnd, en by de jierwikseling fan 1884 op '85 hat baes Timen dêr in Nijjiersdicht oer skreaun. Yn 't Nederlânsk bigoun it sa:

De avond van september acht
Was hier wat aan de hand:
De roggemolen onverwacht (?)
Is hier toen afgebrand.

Yn 't Frysk wit ik 't bigjin net goed, mar 't kaem op 't selde del.

Timen moat helendal út 'e liken west ha, doe't er murk, dat de mounle yn 'e brân stie. Se leine al op bêd, hy stou der ôf en Klas fortelde letter: „Ik sei, Timen, Timen, bidimje Jo hwat, Jo ha jou foet noch net iens oan!" De man wenne der ek sa tichte by. Hwat Timen doe biskreau wie, sa goed as ik wit, de twadde mounlebrân, net sa lang fan to foaren hie der ek al ien west.

To Grou wiene se der allegearre wis fan, dat de mounler, in fryfeint, mear fan dy brânnen ôfwist, mar nimmen koe't him biwize. En 't wie sa gefaerlik sa'n brân yn it ticht op elkoar boude doarp. Alles roun nei't plein ta, 't wie dêr swart fan 'e minsken. Men bigriep letter noch net, hoe't beide kearen alles noch sa goed ôfroun wie. 't Wie in wonder, dat it doarp sparre bleau, hwant midden yn 'e brân bigoun de mounle ek noch to draeijen en spatten de fonken alle kanten út. Gelokkich foroare de wyn.

Doe't alles dan foar de twadde kear efter de rêch wie, bigriepen de Grousters, dat dit sa net langer koe, hjir moasten aeijen yn kloppe wurde. Sa waerd njonkenlytsen 't idé oppere: Wy moatte dy keardel sjen kwyt to reitsjen, wy moatte him it libben sa sûr meitsje, dat er fuortgiet. En hiel Grou wurke mei. Gjin bakker, dy't him brea of bôlle forkeapje woe, fan 'e slachter krige 'r gjin fleis, fan 'e koumelker of boer gjin bûter, tsiis of môlke, ek de krudenier hie neat foar him to keap, oeral kaem er foar de winige doar. Hy moast dus wol earne oars hinne om syn ynkeapen to dwaen, mar dat wie net maklik.

In foaroansteande boarger hie twa mânlju ôfhierd, hwerfan ien altyd efter him oanroun. Gyng er nei 't spoar, dan stie, as er oan't loket in kaertsje naem, altyd immen efter him, dy't krekt sa'n kaertsje kocht.

Heit fortelde dat er op in joun yn 'e merke mei in pear oaren noch in slach om buorren gyng. 't Wie al tsjuster, 't ljocht kaem fan 'e kreammen, dêrtusken wie't neare nacht. 't Bigoun ek noch sa'n bytsje to reinen en dêrom skûlen se efkes onder 't kleed fan in kreamme. Dêr stie ek in frou, dy't earne oars in boartersdinkje foar har famke kocht hie. 't Merkewyfke spuide har galle út: „'t Is àl moai, bij een ander een kakstoeltsje kope en bij mij onder 't kleed skule".

Doe't it droech waerd, gyngen de mânlju fierder. Op sa'n tsjuster plak waerd heit oansprutsen troch immen, dy't him om fjûr frege. Nou, dat mocht fansels mei alle plezier, mar yn ienen seach heit by't flikkerjen fan'e segaer, dat er mei de man fan 'e roggemounle to dwaen hie en dêrom sei er: „Pas op, meitsje gjin brân! Fuort dêrop kaem de frage: „Haw ik de mounle yn 'e brân stutsen?" Heit antwurde: „De earste kear hast it net dien en de twadde kear hat dyn feint it net dien".

Nei forrin fan tiid is de keardel ôfreizge; de boycot wie slagge, yn Grou koene se har jouns wer rêstich deljaen. J. G. Slofstra-Wielsma.

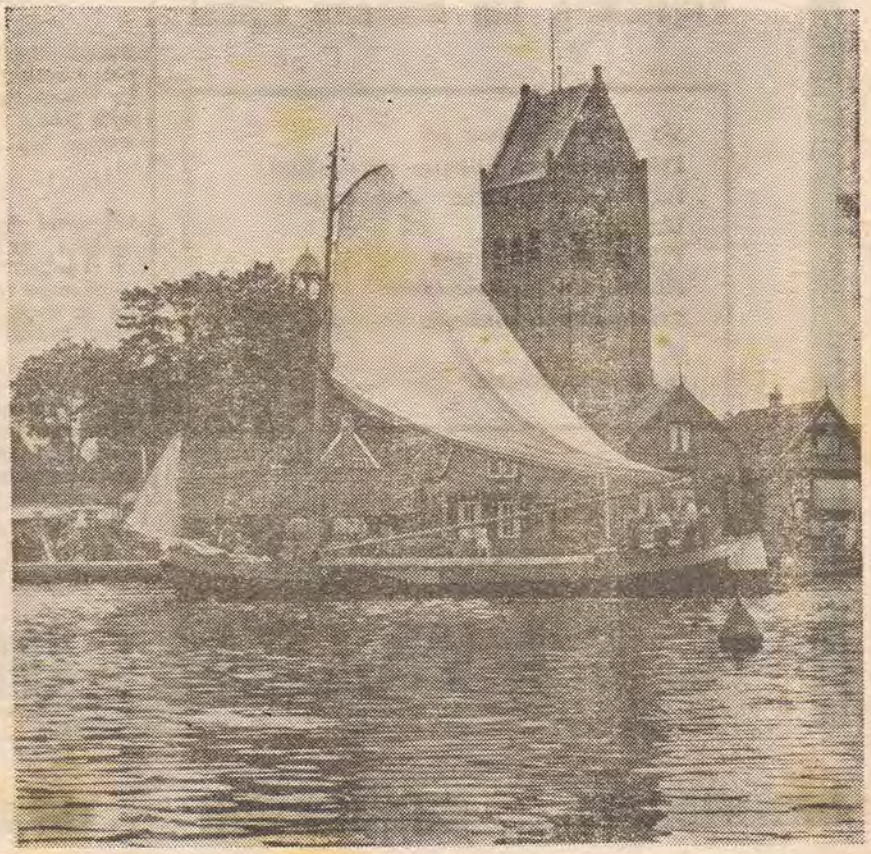

Mevrouw Atema: „Straks een ander huisje?"

Mevrouw Van der Schaaf: „Grouw of Leeuwarden".

Tekst en foto's van J. D. de Jong

Mejuffrouw Bijlsma: „Al 37 jaar bewoonster".

HOFJE te GROUW VERDWIJNT

gemeentelijke autoriteiten zien voor hen uit naar andere, geschikte onderkomens; zij zullen niet aan hun lot worden overgelaten. Maar zij vrezen toch: het verlies van hun zelfstandigheid en onafhankelijkheid.

★

MEVROUW DE WEDUWE J. van der Schaaf heeft hierover misschien de minste zorgen. Zij is 73 jaar oud en woont nu 14 jaar in het Hofje; 11 jaar met haar man tezamen, nu 3 jaar, na diens overlijden, alleen. Wijlen de heer Van der Schaaf was een Grouwster van geboorte en timmerman van zijn vak, maar mevrouw Van der Schaaf komt uit Leeuwarden, „út de sek" bij de Grote Kerkstraat. Haar zoon woont in Grouw en mevrouw Van der Schaaf wil wel in Grouw blijven; wel in Friesmahiem, maar dat is momenteel vol; zij staat op de wachtlijst.

Zij zou ook wel naar Leeuwarden willen gaan, naar het Hervormde Rusthuis in de Grote Kerkstraat, vlak bij haar geboortehuis. Zij heeft nog een broer in Leeuwarden wo-

DE HEER WIETZE RIEMERSMA woont nu acht jaar in het Hofje; drie jaar geleden is zijn vrouw overleden, zodat ook hij nu alleen in zijn kamer zit. Alles is keurig in orde — „it is dêr sa skjin as de brân", had mejuffrouw Bijlsma ons reeds verzekerd. Dat was het zeker; de heer Riemersma redt zich best alleen en hoopt dit nog zo lang mogelijk te kunnen doen. Wil ook graag op zichzelf blijven, geheel onafhankelijk zijn.

Hij is geboren in Irnsum, maar woont al een goede 50 jaar in Grouw; 41 jaar hiervan heeft Riemersma bij de Halbertsmafabrieken gewerkt en al is zijn pensioen hiervan nog niet zo dik, met het „staatspensioen" er bij kan hij zich juist redden, hier. Wanneer er straks veel meer huur of kostgeld moet worden betaald, komt hij ook „aan" te zitten.

Een zoon van Riemersma woont in Australië; deze zoon is in en buiten Friesland nog al bekend geweest als de „Friese Fakir". Hypnotiseur, gedachtenlezer, helderziende; er zijn nog veel verhalen over de Friese fakir in Grouw — wij hebben zelf ook zijn voorstellingen wel bijgewoond. Riemersma toont het foto-album, zijn zoon, schoondochter en kleinkinderen in Australië. Dan laat hij ons het keukentje zien, dat hij in een der bed-

HOFJE te GROUW VERDWIJNT

Vier laatste bewoners moeten ergens anders onderdak worden gebracht

HET HOFJE TE GROUW, eigendom van de Diaconie van de Nederlands Hervormde gemeente aldaar, is deze week verkocht aan de heer E. IJsselstein te Grouw, die voor zijn woninginrichtingbedrijf meer ruimte nodig heeft. Er wonen nog vier mensen in dit hofje, dat acht kleine woninkjes omvat. Het plan voor de verkoop dateert al van maart dit jaar en daarom zijn er geen nieuwe bewoners aangenomen. Kort geleden is mevrouw De Jong naar Friesma-hiem verhuisd, voor de dames Van der Schaaf, Atema en Bijlsma en voor de heer Riemersma moet nog andere woongelegenheid gezocht worden. De Hervormde gemeente sluit met deze verkoop een periode van diaconale zorg af. Over de gehele linie is deze zorg in het kerkelijk leven verleden tijd geworden zo langzamerhand. Zorg voor ouden van dagen, voor minder draagkrachtigen, is vooral een taak van de overheid geworden; voor de sociale diensten van de gemeentebesturen - liefdadigheid, laten wij dit gehate woord maar eens gebruiken, wordt er in dit opzicht niet meer uitgeoefend.

Toch nemen de kerkelijke gemeenschappen in ruime mate deel aan het stichten van bejaardentehuizen, verpleeginrichtingen voor bejaarden, chronische zieken en dergelijke. De Ned. Herv. gemeente te Grouw heeft wel eens gespeeld met de gedachte, dit hofje te moderniseren en om te bouwen tot een bejaardentehuis, maar de kosten hiervan zouden zeer aanzienlijk zijn en de exploitatie zou ieder jaar grote offers vragen. Bovendien heeft Grouw een goed bejaardentehuis. De woningen in het Hofje voldeden niet meer aan de eisen des tijds, bovendien bezit de Diaconie in Grouw nog een twaalftal woningen, die ook aan een goede beurt toe zijn. Door inkrimping van het totale woningbezit hoopt men het restant te kunnen verbeteren.

De heer Riemersma: „Graag onafhankelijk blijven".

IN HET ALGEMEEN heeft men maar weinig goeds gehoord over de „sociale zorg", zoals die in vroeger jaren door armmeester en diaconie werd bedreven; het brood der genade smaakte vaak bitter. Natuurlijk bedoelen wij hiermee niet de Grouwster diaconale zorg; wij spreken in het algemeen over die tijden van armoede en van grote sociale tegenstellingen in onze provincie voor en na de eeuwwisseling. Er is veel kwaads en maar weinig goeds over gezegd en geschreven en de armmeester, die voor de wereldlijke autoriteiten de barmhartigheid moest beoefenen, was steeds een hardvochtig potentaat. Hij handelde naar willekeur — wij schrijven nog steeds naar de overleveringen — en hielp alleen daar, waar men hem voldoende afhankelijkheid betuigde. Hij werd gehaat door de armen en behoeftigen van die dagen, maar deze haat moest hij vaak delen met de vertegenwoordigers van de diaconale zorg, wanneer die kwamen helpen. Want deze eisten voor hun hulp een slaafsheid en onderdanigheid van de geest en nog vóór het brood kwamen de vermaningen en terechtwijzingen.

Hoewel dit een sterk vertekend beeld van de ware toedracht moet zijn, is de angst voor de ondersteuning, de bedeling, bij een groot deel van het Friese volk wel zo groot geweest, dat men zich met hart en ziel voor een verandering van de zaken inzette: de opkomst van vele politieke stromingen, het ontstaan van de Bond voor Staatspensionering, zijn mede hierdoor te verklaren. Ook het feit, dat er tegen de overheveling van de sociale zorg van kerkelijke gemeente naar gemeentelijke sociale dienst nooit verzet is gekomen. Zelfs niet uit de kringen van de kerkelijke genootschappen. En toch moet de kerk, de diaconie, in moeilijke jaren zo ontzettend veel goeds hebben gedaan.

★

ER IS NOOIT angst, geen verzet geweest, tegen een andere vorm van liefdadigheid — weldadigheid is beter misschien — van particulier of kerkgenootschap: tegen het hofje. Integendeel, het hofje genoot en geniet nog steeds een grote populariteit en vele ouderen in onze tijd geven de voorkeur aan een woning in een hofje, boven een plaats in een modern bejaardentehuis.

Waarom? Om het behoud van de zelfstandigheid, hoewel die steeds in meer of mindere mate vermeend is. En al is het algemeen ouderdomspensioen gekomen; dit pensioen is niet zo hoog, dat een echtpaar op leeftijd of man of vrouw alleen er van kan bestaan. Terwijl er nog een hele generatie is, die er van móet bestaan, omdat er geen andere inkomsten zijn. Het hofje biedt dan uitkomst: een woninkje voor een zeer lage huur, wat andere emolumenten, zoals b.v. vrij licht, water en dergelijke; soms nog wat brandstof, soms wat voeding of een bijdrage in kledingkosten, enz.

Een echtpaar op leeftijd, of een alleenstaande, kan er dan komen met het ouderdomspensioen en behalve een zeer schaars contact met eventuele regenten of beheerders kan men zich onafhankelijk voelen en een nog volwaardig lid van de maatschappij.

Natuurlijk is er voor mensen met alleen het „staatspensioen" ook plaats in de bejaardenwoningen en tehuizen, die in onze tijd zijn gebouwd. Het geld, dat er te kort is op verpleegprijzen en dergelijke, wordt op één of andere manier bijgepast: via de kinderen, via het kerkgenootschap, via sociale zorg. Maar het weten dat dit gebeurt, dat de kinderen, de kerk of de gemeente nog aan hun levensonderhoud moeten bijdragen, is voor sommigen moeilijk te verwerken. Zij zijn niet onafhankelijk meer .....

Het Hofje in Grouw is verkocht en ook de vier laatste bewoners moeten er uit. En de Ned. Herv. kerk en de geestelijke autoriteiten zien voor hen uit naar andere, geschikte onderkomen; zij zullen niet aan hun lot worden overgelaten. Maar zij vrezen toch: het verlies van hun zelfstandigheid en onafhankelijkheid.

★

MEVROUW DE WEDUWE J. van der Schaaf heeft hierover misschien de minste zorgen. Zij is 73 jaar oud en woont nu 14 jaar in het Hofje; 11 jaar met haar man tezamen, nu 3 jaar, na diens overlijden, alleen. Wijlen de heer Van der Schaaf was een Grouwster van geboorte en timmerman van zijn vak, maar mevrouw Van der Schaaf komt uit Leeuwarden, „út de sek" bij de Grote Kerkstraat. Haar zoon woont in Grouw en mevrouw Van der Schaaf wil wel in Grouw blijven; wel in Friesmahiem, maar dat is momenteel vol; zij staat op de wachtlijst.

Zij zou ook wel naar Leeuwarden willen gaan, naar het Hervormde Rusthuis in de Grote Kerkstraat, vlak bij haar geboortehuis. Zij heeft nog een broer in Leeuwarden wonen, dan zou zij die wat vaker kunnen opzoeken. In het Hofje is het prettig wonen, volgens haar; er is veel ruimte voor elke bewoner: een grote kamer, een ruime zolder, een portaaltje en een groot hok. Zij moet per week één gulden huur betalen en betaalt nu zelf ook het licht; dat was vroeger vrij. Waterleiding, reinigingsrechten, straatbelasting en dergelijke worden door de Kerk betaald.

En zo zit zij in die nette dames-kamer; met elk ding juist op de goede plek — de muren en kastjes vol met foto's, herinneringen uit vroeger jaren. Het is een vriendelijke oude dame, die zich over vele dingen niet meer ongerust zal maken. Het leven heeft haar nooit rijk bedeeld, maar het is alles goed gekomen en ook het laatste stukje zal

Het Hofje, straks verleden tijd.

dat wel zo zijn. Zij heeft er zich al wat mee verzoend, dat zij uit deze veilige en vertrouwde omgeving moet gaan. Zij heeft hier goede jaren gehad....

★

MEJUFFROUW WIETSKE BIJLSMA is nu 67 jaar oud, maar zij heeft in het Hofje verreweg de oudste brieven. Zij is hier 37 jaar geleden, gekomen met haar ouders. Moeder was zwaar ziek geweest en het gezin Bijlsma woonde in een der beruchte Grouwster stegen, in een woning zonder zon en licht. Dokter schreef een zonnige woning voor en de Diaconie bracht uitkomst. Toen de moeder de drempel hier overschreed, was zij beduusd van het licht en de ruimte van deze woning. Wietske diende als dienstmeisje, maar moeder had verpleging nodig en daarom zocht mejuffrouw Bijlsma werkhuizen en woonde zij hier bij haar ouders in. Vader Bijlsma overleed in 1937, moeder Bijlsma in 1948. Toen was mejuffrouw Bijlsma 54 jaar oud: wat te doen? Nog huishoudster worden en er uit gaan?

Zij mocht blijven wonen in de lichte zonnige kamer. Zij heeft in haar 37 jaar heel wat bewoners zien komen en gaan; zij kent de „regels" van het huis en heeft er nooit aan gedacht, het Hofje nog eens te moeten verlaten. „De mooiste kamer van Grouw", noemde de dokter eens dit vertrek. Met haar pensioen kan zij zich hier geheel zelfstandig redden, maar wat zal de toekomst brengen?

Zij hoopt op een ander huisje, of een gedeelte daarvan, zodat zij weer „op harsels" kan zijn. Niet Friesma-hiem, waar een broer van haar woont: „Bin ik noch fiersten to goed foar". (Lichamelijk bedoelt zij.)

Voor mejuffrouw Bijlsma is het Hofje zo ongeveer het ouderlijk huis geworden en ook geheel haar eigen huis. De dingen om haar heen staan er al zo lang — hoe zal dit in de naaste toekomst zijn?

gemeentelijke autoriteiten zien voor hen uit naar andere, geschikte onderkomens; zij zullen niet aan hun lot worden overgelaten. Maar zij vrezen toch: het verlies van hun zelfstandigheid en onafhankelijkheid.

★

MEVROUW DE WEDUWE J. van der Schaaf heeft hierover misschien de minste zorgen. Zij is 73 jaar oud en woont nu 14 jaar in het Hofje; 11 jaar met haar man tezamen, nu 3 jaar, na diens overlijden, alleen. Wijlen de heer Van der Schaaf was een Grouwster van geboorte en timmerman van zijn vak, maar mevrouw Van der Schaaf komt uit Leeuwarden, „út de sek" bij de Grote Kerkstraat. Haar zoon woont in Grouw en mevrouw Van der Schaaf wil wel in Grouw blijven; wel in Friesmahiem, maar dat is momenteel vol; zij staat op de wachtlijst.

Zij zou ook wel naar Leeuwarden willen gaan, naar het Hervormde Rusthuis in de Grote Kerkstraat, vlak bij haar geboortehuis. Zij heeft nog een broer in Leeuwarden wo-

s moeten ergens rden gebracht

nen, dan zou zij die wat vaker kunnen opzoeken. In het Hofje is het prettig wonen, volgens haar; er is veel ruimte voor elke bewoner: een grote kamer, een ruime zolder, een portaaltje en een groot hok. Zij moet per week één gulden huur betalen en betaalt nu zelf ook het licht; dat was vroeger vrij. Waterleiding, reinigingsrechten, straatbelasting en dergelijke worden door de Kerk betaald.

En zo zit zij in die nette dames-kamer; met elk ding juist op de goede plek — de muren en kastjes vol met foto's, herinneringen uit vroeger jaren. Het is een vriendelijke oude dame, die zich over vele dingen niet meer ongerust zal maken. Het leven heeft haar nooit rijk bedeeld, maar het is alles goed gekomen en ook het laatste stukje zal

Het Hofje, straks verleden tijd.

dat wel zo zijn. Zij heeft er zich al wat mee verzoend, dat zij uit deze veilige en vertrouwde omgeving moet gaan. Zij heeft hier goede jaren gehad....

★

MEJUFFROUW WIETSKE BIJLSMA is nu 67 jaar oud, maar zij heeft in het Hofje verreweg de oudste brieven. Zij is hier 37 jaar geleden, gekomen met haar ouders. Moeder was zwaar ziek geweest en het gezin Bijlsma woonde in een der beruchte Grouwster stegen, in een woning zonder zon en licht. Dokter schreef een zonnige woning voor en de Diaconie bracht uitkomst. Toen de moeder de drempel hier overschreed, was zij beduusd van het licht en de ruimte van deze woning. Wietske diende als dienstmeisje, maar moeder had verpleging nodig en daarom zocht mejuffrouw Bijlsma werkhuizen en woonde zij hier bij haar ouders in. Vader Bijlsma overleed in 1937, moeder Bijlsma in 1948. Toen was mejuffrouw Bijlsma 54 jaar oud: wat te doen? Nog huishoudster worden en er uit gaan?

Zij mocht blijven wonen in de lichte zonnige kamer. Zij heeft in haar 37 jaar heel wat bewoners zien komen en gaan; zij kent de „regels" van het huis en heeft er nooit aan gedacht, het Hofje nog eens te moeten verlaten. „De mooiste kamer van Grouw", noemde de dokter eens dit vertrek. Met haar pensioen kan zij zich hier geheel zelfstandig redden, maar wat zal de toekomst brengen?

Zij hoopt op een ander huisje, of een gedeelte daarvan, zodat zij weer „op harsels" kan zijn. Niet Friesma-hiem, waar een broer van haar woont: „Bin ik noch fiersten to goed foar". (Lichamelijk bedoelt zij.)

Voor mejuffrouw Bijlsma is het Hofje zo ongeveer het ouderlijk huis geworden en ook geheel haar eigen huis. De dingen om haar heen staan er al zo lang — hoe zal dit in de naaste toekomst zijn?

DE HEER WIETZE RIEMERSMA woont nu acht ja in het Hofje; drie jaar geleden is zijn vrouw overle den, zodat ook hij nu alleen in zijn kamer zit. Alles i keurig in orde — „it is dêr sa skjin as de brân", ha mejuffrouw Bijlsma ons reeds verzekerd. Dat was het ze ker; de heer Riemersma redt zich best alleen en hoopt d nog zo lang mogelijk te kunnen doen. Wil ook graag o zichzelf blijven, geheel onafhankelijk zijn.

Hij is geboren in Irnsum, maar woont al een goed 50 jaar in Grouw; 41 jaar hiervan heeft Riemersma b de Halbertsmafabrieken gewerkt en al is zijn pensioe hiervan nog niet zo dik, met het „staatspensioen" er b kan hij zich juist redden, hier. Wanneer er straks ve meer huur of kostgeld moet worden betaald, komt hij oo „aan" te zitten.

Een zoon van Riemersma woont in Australië; dez zoon is in en buiten Friesland nog al bekend gewees als de „Friese Fakir". Hypnotiseur, gedachtenlezer, hel derziende; er zijn nog veel verhalen over de Friese fa kir in Grouw — wij hebben zelf ook zijn voorstellinge wel bijgewoond. Riemersma toont het foto-album, zij zoon, schoondochter en kleinkinderen in Australië. Da laat hij ons het keukentje zien, dat hij in een der bed steden heeft getimmerd; alles keurig in orde. Op de rui me zolder heeft Riemersma een slaapkamertje gemaakt

Zijn kamer staat vol bloemen en het is bij hem a precies als bij de oude dametjes: alles netjes op de plaats Natuurlijk heeft Riemersma veel bekenden in Grouw e geregeld gaat hij met z'n maten aan de wandel: langs d kade en op de weg langs het Pikmeer bij de leugen bank. Maar zijn thuis is deze kamer, waar hij met zij vrouw de „oude dag" is begonnen, acht jaar geleden. I deze kamer heeft het ledikant gestaan, waarop zij haa laatste weken heeft doorgebracht.

Wat zal Riemersma gaan doen? „Se moatte mar sjen dat ik plak krij". Maar Friesma-hiem lijkt hem niet zo goed; ook hij vreest dan een stukje onafhankelijkheid te verliezen; zal dan misschien bij een ander in moeten wonen.

★

MEVROUW DE WEDUWE G. Atema—Knol is geboren in Beets, maar woont al meer dan 50 jaren in Grouw, waar haar man de laatste jaren van zijn leven brandstoffenhandelaar is geweest. „Nou kinne wy foar ús sels bigjinne", zei hij toen. Een jaar later overleed hij. Toen moest mevrouw Atema voor haar zelf beginnen. Misschien heeft zij eigenlijk nog het meeste van het leven te eisen.

Haar man was asthma-patiënt en in haar huwelijksjaren is er hierdoor altijd veel ziekte en narigheid geweest. En veel dokterskosten; het was scharrelen vaak. Zij woont hier nu 4 jaar, kwam uit een andere woning, waarin weinig licht en zon was. Zij heeft het in het Hofje heel best naar de zin: mooie ruime kamer, goed in verf en behang, ruime zolder en verder nog veel bergruimte. Mevrouw Atema betaalt twee gulden huur per week; zij is het laatst ingekomen.

Voor Friesma-hiem voelt zij zich ook nog veel te goed; er is beloofd, dat zij een huisje zou krijgen. Maar dan komen ook de problemen, want een huis voor 2 gulden in de week is natuurlijk nergens. En de onafhankelijkheid, die zij in het Hofje gekregen heeft, is haar dierbaar geworden: „Ik kin my nou krekt sels rêdde".

★

Zij had de kopjes al voor ons klaar gezet met de koekjes er bij en wij drinken thee bij dit derde oude dametje in haar keurige kamer. Ook hier weer veel portretjes en kiekjes overal; in een grote mand ligt het breiwerk, sokken allemaal. Voor de kleinzoons, die heel wat aan kunnen. In haar eigen huis kan zij ze nu nog ontvangen: de kinderen en andere familieleden, de kennissen en buurvrouwen. Want al is zo'n ouderwets Hofje heel „massaal": de gangen voor iedereen, bij de deur van elke kamer begint een strikt privé karakter, dat streng gehandhaafd wordt. Hoe zal dat straks zijn voor mevrouw Atema—Knol?

Alles verandert in de wereld, gelukkig zeggen wij. De eenvoudige mens, de oudere mens, heeft rechten gekregen, waar het vroeger vaak alleen maar gave was. Natuurlijk is dit Diaconichofje te Grouw uit de tijd — het zou grondig verbeterd en gemoderniseerd moeten worden, of verdwijnen. Het verdwijnt en de laatste bewoners van dit Hofje moeten er uit: een andere wereld in.

NU NOG EEN UITGESTREKTE GRASVLAKTE, MAAR...

Grouw bereidt zich reeds voor op de ontvangst van gasten „Yn 'e lijte"

Al grote belangstelling voor de bungalows en nieuwe jachthaven

(Van een onzer redacteuren) 15-2-1963

Zoals wij onlangs reeds hebben gemeld, is de bouw van de eerste dertig landhuisjes op het recreatiecentrum te Grouw begonnen met het heien van palen. Die palen zitten inmiddels allemaal al in de grond. In juni moeten de huisjes gereed zijn voor de ontvangst van de eerste gasten. Dat die er zullen komen staat wel vast, want er zijn nu reeds heel wat aanvragen van mensen, die hun vacantie daar willen doorbrengen. Het bestuur van de Stichting Recreatie-oord te Grouw is dan ook zeer optimistisch gestemd, vooral nu dank zij de verkregen rijksgoedkeuring met de bouw kon worden begonnen. Eveneens is dezer dagen de rijksgoedkeuring voor de nieuwe jachthaven afgekomen. Het werk daarvoor is aanbesteed en ondershands gegund. Vandaag reeds zal waarschijnlijk het werk beginnen. De capaciteit van Grouw voor de berging van boten zal er door worden verdubbeld. De nieuwe jachthaven is berekend op 396 zestien kwadraats, hetgeen natuurlijk niet wil zeggen, dat er alleen zeilboten van dit type plaats zullen kunnen vinden, doch voor de noodzakelijke becijferingen leverde dit tenminste een bruikbaar getal op. De stichting zal vermoedelijk ook de jachthaven in exploitatie nemen. Er was evenwel een tekort van een kwart miljoen gulden. Het rijk toonde zich evenwel goedgeefs en verleende ruim twee ton subsidie en ook van de provincie ligt een subsilie in het verschiet.

Wat de jachthaven betreft, zal eerst de havenkom worden gegraven en worden omdijkt, daarna — er kunnen over drie maanden al schepen ligplaats kiezen — worden de boothuizen gebouwd. Er is veel vraag naar ligplaatsen voor schepen. Er blijkt nog steeds een groot tekort aan onderdak voor de boten te zijn. Wat er in Grouw gebeurt, zal dus een belangrijke stap zijn op het gebied van het sociaal-toerisme. Vooral nu de vijfdaagse werkweek en de langere vacanties de mensen meer armslag geven om zich te bemeien met de watersport.

Van de eerste dertig landhuisjes of bungalows, die in steen worden uitgevoerd, worden twee ingericht voor vier personen, twaalf voor zes personen en zestien voor acht personen. De totale capaciteit in eerste opzet is dus 208 personen. Behalve woon- en slaapkamers, keuken en wc, komt er in de huizen een doucheruimte (met koud en warm stromend water), stookgelegenheid en een complete inventaris. De gasten zullen alleen lakens, slopen, handdoeken en dergelijke mee hoeven te nemen. De prijzen in het hoogseizoen, dat van 1 juli tot 31 augustus zal lopen, zullen 110, 120 en 135 gulden per week zijn, respectievelijk voor de vier-, zes- en achtpersoons. In voor- en naseizoen liggen die prijzen dertig gulden per week lager. Die prijzen zijn, vergeleken met prijzen elders, vrij laag. Het is niet de bedoeling de bungalows te verkopen. Ze zullen alleen worden verhuurd, teneinde zoveel mogelijk mensen er profijt van te kunnen laten trekken in hun vacanties, tijdens week-ends, en ook in de paas-, pinkster- en kerstvacanties.

Mocht het zo worden, dat er ook van Duitse zijde belangstelling voor mocht komen (het toerisme van Duitsers naar Grouw is trouwens tot dusver miniem), dan genieten bij gelijktijdige aanvraag de Nederlanders voorkeur. Er zullen ook niet, zoals in sommige streken gebeurt, verschillende prijzen bestaan met als doel: voor de hoogstbiedende. De stichting is er namelijk niet op uit om winst te maken. Wel moet de exploitatie natuurlijk sluitend zijn. De bedoeling is volgend jaar weer dertig huisjes te laten bouwen en in 1964 eenzelfde aantal. Het totaal wordt dus negentig, een aantal dat desnoods tot honderd kan worden uitgebreid, als alles goed blijkt te lopen. In de bungalows zullen dan ongeveer zevenhonderd mensen onderdak kunnen vinden.

Wasserij

Maar het blijft niet bij huisjes alleen. Het tegenwoordige kampeer- en caravanterrein in het westen van het ongeveer 25 hectare grote stuk land, dat voor tieplan geschreven en kunnen er dus nu mee volstaan nog te melden, dat er ook een cantine zal komen, alsmede speelweiden, eventueel met toestellen, een parkeerterrein voor 250 auto's, plus nog wat kleinere parkeerterreinen bij de verschillende groepen huisjes, en parkeerstroken. Aanlegsteigers komen er bij de vleet, zowel aan het Pikmeer, als langs de Meer.

Er wordt overwogen bij elk huisje een boot beschikbaar te stellen. Dat is een plan dat evenwel nader bekeken moet worden en het is ook toekomstmuziek. De stichting wil in geen geval daarmee een concurrentiepositie innemen ten opzichte van de bootverhuurders, integendeel het wil op dit gebied stimulerend werken en samenwerken. De aanleiding tot deze overweging is het feit, dat er in het seizoen geen boot te krijgen is, omdat alles dan is verhuurd. Toch is het de ondernemers onmogelijk boven een bepaald aantal boten te gaan, omdat de exploitatie dan niet meer rendabel is te maken.

Geen badwater

Er is ook een zwembad geprojecteerd, aan de zijde van het Pikmeer. Doch dat zwembad zal voorlopig wel een vrome wens blijven. Dat is jammer, want hoeewl er rond Grouw heel wat water is te vinden en de watersport er in de zomer hoogtij viert, is dat water eigenlijk ongeschikt voor een behoorlijk bad. Maar het plan er voor is er: een afzonderlijk pierebad voor de kleintjes en een ondiep en diep bad in elkaar overlopend. Het diepe zal aan de eisen voor wedstrijden voldoen. Een springtoren komt er ook, als eens de plannen kunnen worden verwezenlijkt.

Het terrein zal in de loop der jaren (de opzet is voor alles een vijfjarenplan, zo mogelijk versneld, als het bij het publiek blijkt „aan te slaan") van een flinke beplanting worden voorzien, onder meer met elzen, wilgen en populieren. Die bepanting is ook wel noodzakelijk om de naam, die het recreatie-oord heeft gelegen, toepasselijk te maken: „Yn 'e lijte". Momenteel lijkt het daar nog niet op, want het door de Wijde Galle, de Meer, het Prinses Margrietkanaal en Pikmeer omsloten terrein vertoont nu nog de bekende gelijkenis met het biljartlaken.

Tijdens de persconferentie, die gisteren in hotel Oostergo te Grouw werd gehouden en waar burgemeester R. Walda in zijn hoedanigheid als voorzitter van de stichting en andere bestuursleden over alles mededelingen deden, bleek, dat het de bedoeling is een zo goed mogelijke bekendheid aan de plannen te geven. Zo zal er op de komende tentoonstelling „Interieur '62" te Leeuwarden een stand op het centrum de aandacht vestigen. Op die tentoonstelling komt een landhuisje te staan van het type, dat te Grouw wordt gebouwd. Verder wordt er binnenkort in samenwerking met de VVV en de jeugdherberg een folder uitgegeven.

Burgemeester Walda wees voorts op de wegverbetering van het station tot het dorp en de daardoor straks uitstekende verbinding met de nieuwe rijksweg, die in mei 1963 gereed zal komen. Grouw komt dan „zeer dicht" bij Leeuwarden te liggen en ongetwijfeld zal dit de groei van het dorp stimuleren, onder meer omdat er graag veel forensen willen wonen. Het aantal inwoners is nu de 3800 voorbij en het gaat met rasse schreden op de 4000 zielen af. Er worden onder meer 24 industriewoningen gebouwd, waar alleen al achttien gezinnen van elders hun intrek zullen nemen. Volgens een schatting wordt het zomerseizoen van Grouw en omgeving door de gasten, merendeels in boten en tenten verblijvende, de bevolking met zo'n tienduizend „vlottende" zielen vergroot. Dat is berekend aan de hand van het hogere gist verbruik bij de bakkers....

Het recreatie-oord is volkomen „selfsupporting". De stichting heeft zelfbestuur en sluit zelf de nodige leningen (het gaat hierbij om een bedrag van *f* 380.000), waarvoor garantie is gevraagd aan de gemeente Idaarderadeel. De stichting kan daar straks bezit tegenover stellen.

zijn
kast

op het recre-
" bij Grouw
wd, krijgen
g. Er zullen
boilers wor-
h er komen
n flink for-
zorg, waar-
antieverblij-
cen hebben,
voedselvoor-
worden zon-
f te hoeven

Zo komen de bungalows of landhuisjes van „Yn 'e lijte" te Grouw er uit te zien.

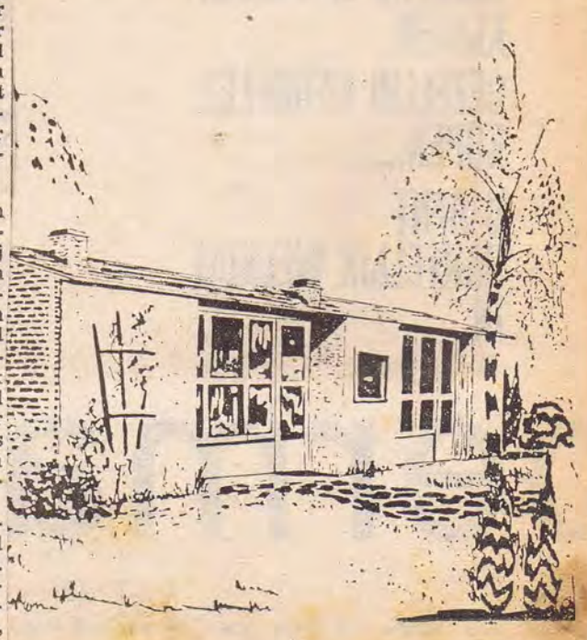

Elk huisje zijn eigen ijskast

De landhuisjes, die op het recreatie-oord „Yn 'e lijte" bij Grouw zullen worden gebouwd, krijgen een moderne inrichting. Er zullen niet alleen warmwaterboilers worden aangebracht, doch er komen ook ijskasten in. Van flink formaat. Daarmee zal een zorg, waarmee velen die in vacantieverblijven vertoeven te maken hebben, van de baan zijn: de voedselvoorraad kan opgeborgen worden zonden angst voor bederf te hoeven hebben.

Zo komen de bungalows of landhuisjes van „Yn 'e lijte" te Grouw er uit te zien.

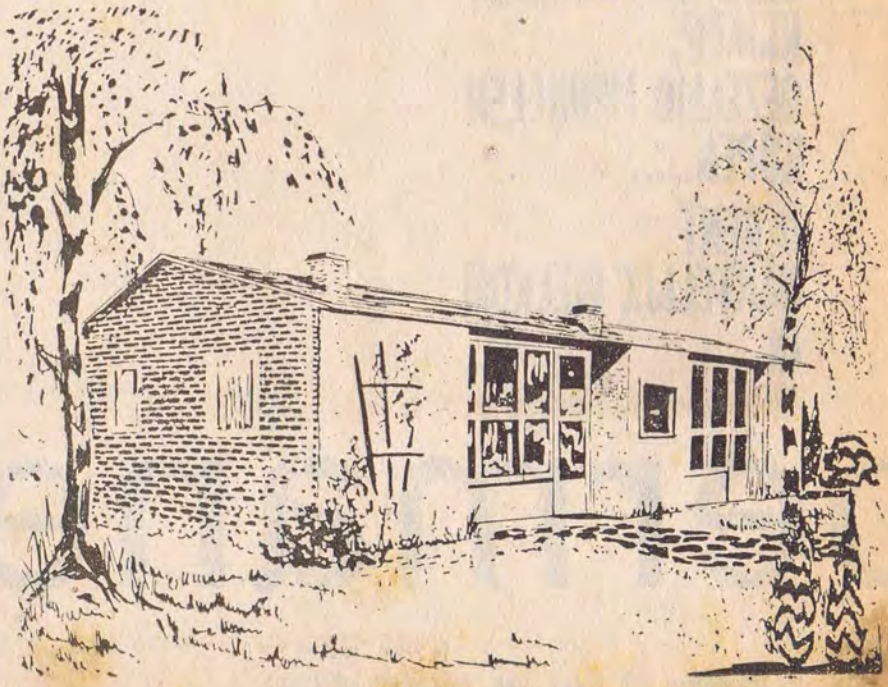

Idaarderadeelsters willen beter leren toneelspelen

8-12 1952

Aafje Top, de onvermoeibare

links: Sybren v.d. Vlugt, Cor Bos, Douwe Attema
Ella de Groot Kerkhof, Sepke Selink
rg. fouwa Wiepke de Wit

Kaas

Hette de Jong, Jan Deelstra, Sybren v.d. Schaaf, Hyltsje Stellingwerff, Beint Berkepas, Jan v.d. Made, Tjeb v.d. Made v.d. Scheer, Atsje de Visser, Roel Stellingwerff v.d. Veen, Jees v.d. Schaaf, Sibbel Bauma

fuorsittend: Freptsje Feenstra, Janke en Wytske de Jong, Pytje de Boer, Klaas de Haan, Fryt Wilkema, Minke van Straten, Freyn Beeksma, Pytsje Radsma

Aeke Sybesma, Tjitse de Vries

De theorie: Aafje Top (links) vertelt tijdens de regiecursus in Roordahuizum over het hoe en waarom. Straks zullen de „leerlingen" de les op de planken in practijk moeten brengen.

Op initiatief van de Gemeentelijke Contactcommissie (Culturele Raad) in Idaarderadeel en in navolging van wat de Culturele Raad in Opsterland vorig jaar met zoveel succes heeft gedaan, is men in Idaarderadeel enige weken geleden begonnen met een regiecursus. De gemeente telt tal van toneelclubs en bij vele leden ervan bleek de behoefte te bestaan aan een betere theoretische en technische scholing dan de ervaring, die het optreden-zondermeer hun kon bieden. Zeventig „leerlingen" meldden zich aan voor deze serie van tien lessen, die Aafje Top, de voordrachtskunstenares, die in het Noorden een goede naam heeft verworven, bereid was te geven. Er ging meteen zo'n roep van uit, dat er even later al tachtig deelnemers waren!

Het zijn mensen van allerlei slag: onderwijzers, huisvrouwen, boeren, dienstmeisjes; boerinnen, kantoormensen, kortom: een bonte verscheidenheid van elkaar alleen maar oppervlakkig kennende of vaak helemaal niet kennende personen. En heus niet allemaal mensen, die al meer dan eens op het toneel „stonden". Er zijn er zelfs bij, die nog nimmer de moed hebben kunnen vinden om ook eens iets op het gebied van voordragen of toneel te doen, maar die toch allemaal zo graag over wat meer vrijmoedigheid zouden beschikken en in staat zouden willen zijn om hun gedachten over een bepaald onderwerp in goed samenhangende woorden en gebaren uit te drukken en uit te beelden.

Het Gemengd Koor.

Tato makke doe'l Klaas de Haan (leider) nei it fabrijk fa Van de Ploeg nei Apeldoarn yjong

(plak: Tim Fermenje)

Gisteravond heeft de bevolking van Grouw zijn nieuwe drumband voor de eerste maal officieel in actie kunnen zien. Dit ter gelegenheid van de viering der bevrijding. Het corps „Apollo" trok met de drumband door Grouw en gaf een openluchtconcert. Er werden volksdansen uitgevoerd en tot besluit werd een taptoe gegeven. De nieuwe drumband, die optrad onder leiding van de heer S. Herrema, maakte een keurige indruk.

Het idee om in Grouw een drumband op te richten werd verleden herfst geboren bij een actie voor het corps „Apollo", dat financiëel een beetje vast zat. De actie bracht een tweeduizend gulden op en daar schoot nog iets van over voor een drumband. In december kwamen beginnen met oefenen. De drumband telt nu een vijftien leden: jongens en meisjes. De band is een mooie aanwinst voor het dorp Grouw om feestelijkheden meer luister bij te zetten.

Op 6 Februari werd op de IJsbaan te Grouw de wedstrijd met „paard en ar" gehouden. 't Was 'n schitterende dag. Jolig klapperden de vlaggen tegen 't blauw azuur. Stoomend uit beide neusgaten stonden fiere paarden keurig opgetuigd voor de ranke, eveneens keurig versierde arren en in prima ijsfeststemming stonden Friezen en Friezinnen aan de touwen. Hierboven: een overzicht van de baan op 't Pikmeer te Grouw. Hieronder: de heer P. J. Knorr te Sneek die met z'n paard „Nellie" de prijs won voor 't mooiste tuig, won tevens den tweeden prijs in de baan. 1929

Hjirby in foto dêr't nei't wy miene de Grouster lêzers wol niget oan ha sille. It is al forskate jierren lyn dat er nommen is en op ien nei binne de hjir steanden al wei. Fan lofts nei rjochts Reinder Zetzema, Hendrik Atses Koldijk, Teake Bijlsma, Klaas Stastra, Wietse van den Berg, Piter van den Berg, Reitse Draaisma, Wopke Feenstra en Hantsje Veldstra.

De Prinses bezichtigt de door de Grouwster jeugd vervaardigde model-scheepjes.

Gistermiddag heeft, gelijk reeds in het kort gemeld, H. K. H. Prinses Juliana een boottocht over de wateren tusschen Grouw en Wartena gemaakt. Door het bestuur van de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer te Grouw was in het begin van deze week een circulaire verspreid, waarin de bevolking was opgewekt om ter eere van dit voor de plaats zoo heugelijke feit de vlag uit te steken, en zeer velen hadden aan die opwekking gevolg gegeven, zoodat Grouw gisteren een prettig, feestelijk aanzien had. Ook op andere wijze toonden de Grouwsters hun vreugde er over, dat de Kroonprinses zich in hun dorp zou inschepen voor een tochtje, dat Haar langs de gebieden zou voeren waarvoor zoovele Friezen een warm plekje in hun hart bewaren. Het mocht dan een particulier uitstapje zijn, voor Friesland was het een gebeurtenis van groote beteekenis. Zeer velen waren uitgeloopen naar de kade om de aankomst van de Prinses bij te wonen. Daar hadden zich voorts opgesteld de leerlingen van het 6e en 7e leerjaar der O.L.S. en de 1e en 2e klas van de U.L.O.S. met de onderwijzers. Verder waren daar tentoongesteld een veertigtal van de bekende mooie model-scheepjes van de leden der zeilvereeniging Jong Frisia.

De kleuters van de bewaarschool waren eveneens op het appèl, terwijl mede een plaats was ingeruimd voor de leerlingen van de bijzondere school te Akkrum.

Voor de kade lag de stoomboot Burgemeester uit Garijp, voor deze gelegenheid belegd met loopers en versierd met planten en bloemen, terwijl op het water daarachter zich nog vele vaartuigen, waarvan ettelijke gepavoiseerd, ophielden, welke ook nog vele belangstellenden droegen, die hun warme aanhankelijkheid jegens onze Prinses wilden betuigen.

Tegen drieën arriveerde een bus met het gezelschap dat H. K. H. op den tocht zou vergezellen en niet lang daarna kondigde een hartelijk gejuich uit de menigte de komst van de auto waarin de Prinses gezeten was, aan.

Ter begroeting was aanwezig de burgemeester van de gemeente Idaarderadeel, de heer Poppinga met diens echtgenoote, die aan de Prinses werden voorgesteld door den Commissaris der Koningin in onze provincie, mr. P. A. V. baron van Harinxma thoe Slooten. Hierna werden H. K. H. bloemen aangeboden door de meisjes P. v. d. Schaaf, dochtertje van een der raadsleden ,en M. Bakker, dochtertje van den gemeente-ontvanger. H. K. H. sprak eenige vriendelijke woorden tot de kleinen, waarna zij met groote belangstelling de tentoongestelde scheepjes in oogenschouw nam.

Terwijl H. K. H. zich aan boord begaf, waar inmiddels de gasten reeds plaats hadden genomen, werd door de leerlingen van bovengenoemde inrichtingen, onder leiding van den heer van Kuik, twee coupletten van het Wilhelmus gezongen, gevolgd door het Grouwster lied Rolje, rolje, wetterweagen.

Spoedig werden nu de trossen losgemaakt, en het schip zocht zich, door het gedrang van vaartuigen op de Galle, een weg naar het ruime water van het Pikmeer. Steeds weer ontmoette men schepen, die met geestdriftige menschen gevuld waren en in een waarlijk feestelijke stemming ving de tocht aan, die ook verder een uitnemend verloop had.

Vooral in den aanvang zorgde het spel van de zon met de dreigende luchten voor een telkens wisselende belichting, waaronder het Friesche land zich bij uitstek mooi voor deed. Het bleef nog maar druk op het water; op de Wijde Ee kruisten zeiljachten van allerlei typen rond; en menig schip gelukte het, geholpen door de flinke bries, om de „Burgemeester" een eindweegs te vergezellen. H. K. H. genoot zeer van het schouwspel, dat de Grouwster wateren in deze omstandigheden boden, en er heerschte aan boord een opgewekte stemming. De Friezen beijverden zich om hun Prinses te wijzen op allerlei plekjes die hun van zoo menig vertoef op het water dierbaar geworden waren, vertelden van de moeilijkheden die er vaak overwonnen moeten worden bij de vaart langs zoo menigen drogen wal of ander obstakel, en vonden bij Haar een belangstellend gehoor.

Ook voor de natuur van het omringende land en voor de vogelwereld toonde de Prinses een levendigde interesse en de Oude Venen schenen Haar, naar Zij verklaarde, een paradijs toe.

Intusschen deed zich nog een aardig intermezzo voor. In de Hooidamsloot, waar bij het paviljoen alweer heel wat menschen en schepen waren samengekomen en ook verderop een aantal zeil- en motorjachten gemeerd lag, maakte zich van den er van een jelletje los, waarin de heer B. van der Meulen gezeten was, die zijn dochtertje Gertha naar de „Burgemeester" roeide. Het schip werd even stil gelegd, de kleine Gertha kwam aan boord en bood met een bevalligen knicks de Prinses een bloemstuk aan, een hulde van de Friesche watersportmenschen, vertolker van hun blijdschap over dit bezoek.

Toen het schip ter hoogte van de Kruisdobbe gekomen was, werd het weer helaas slechter. Een flinke regenbui kletterde neer, en daartegen bleek de zonnetent op de „Burgemeester" toch niet bestand te zijn, zoodat het raadzaam was, beschutting in het roefje te zoeken. Voorbij de Groene Deken klaarde het echter op en nu bleef het weer van dien aard, dat het aan dek zeer wel uit te houden viel, al was de wind, die door de bui naar het Westen geschoten was, nogal frisch.

Het laatste deel van de reis, van de Kruiswaters naar Wartena, is een triomftocht voor de Prinses geworden. Reeds bij de Kruiswaters klonk van een volgepakte boot, die aan den wal lag, het Wilhelmus; onmiddellijk daarna overgenomen door een schare kinderen, die aan den anderen oever stonden en die in draf naar het dorp liepen, met het schip mee. Hoe dichter men bij Wartena kwam, hoe meer menschen er aan den kant stonden, die een gejuich aanhieven bij het passeeren van de stoomboot. En steeds weer wuifde en boog de Prinses vriendelijk ten dank voor de Haar gebrachte hulde. In Wartena zelf stond ieder hoekje aan het water volgepakt met menschen; vooral bij de brug was het een gedrang, maarf dat werd toen nog weer overtroffen door de volte aan de kade bij de zuivelfabriek, waar de „Burgemeester" halfzes meerde.

Zoodra de boot stil lag, zongen de kinderen der O. L. school onder leiding van het hoofd twee coupletten van het Wilhelmus en een vers van „It Heitelân", waarna een meisje Hare Koninklijke Hoogheid bloemen aanbood. Daarop zong de menigte spontaan het eerste en het tweede vers van het Wilhelmus. In korte, eenvoudige woorden dankte de Prinses voor de ontvangen hulde.

H. K. H. onderhield zich nog eenige oogenblikken met burgemeester Poppinga, die Haar na den tocht over de wateren van zijn gemeente verwelkomde, en met kapitein van der Veen van de stoomboot, wien de Prinses Haar ingenomenheid met 't tochtje betuigde. Vervolgens begaf Prinses Juliana zich weer in de auto om den terugrit naar Leeuwarden te aanvaarden.

Een mooie middag, waaraan de Friezen een dankbare herinnering zullen bewaren, was ten einde. Prinses Juliana had kennis gemaakt met wat zoo velen in dit gewest na aan het hart ligt.

Gisteravond nam H. K. H. deel aan een maaltijd ten huize van den Commissaris der Koningin te Leeuwarden, waar een aantal genoodigden mede aanzat.

Te Grouw werden H. K. H. Prinses Juliana bloemen aangeboden. Achter Prinses Juliana de Prinses von Erbach.

PRINSES JULIANA IN FRIESLAND.

Donderdag 2 juli 1936

De boottocht over de Grouwster wateren.

Prinses Juliana op de boot, in beschouwing van het Friesche landschap. Naast H. K. H. rechts de Commissaris der Koningin in Friesland, mr. P. A. V. baron Van Harinxma thoe Slooten, links jhr. mr. P. M. van Baerdt van Sminia.

a b c

a Slachtery Sint de Jong
b Wenhûs Yac Holtrop
c Wenhûs Braer Stellingwerf

Anneke v.d. Berg 2 Yappy Berger 1 Piter v.d. Berg

Groots afscheid voor dokter Schoustra

Dokter S. A. Schoustra uit Grouw heeft na ruim 37 jaar zijn praktijk neergelegd. Rijen Grouwsters schuifelden zaterdagmiddag hotel Oostergoo binnen om de scheidende dokter en z'n echtgenote de hand te drukken. Het afscheid betekent evenwel geen vertrek, want de dokter, die een hartstochtelijk watersportliefhebber is, blijft in zijn huis aan de Kade wonen, met het gezicht op de 'mar'.

Tzaarjûr 1964

Burgemeester Vrijling biedt dokter Schoustra het boekwerk 'Tussen Flie en Eems'.

Drokke resepsje yn Oostergoo

Grou naem ôfskie fan dokter S. A. Schoustra

Televisytastel fan bifolking as blyk fan wurdearring

(Fan ien fan ús forslachjowers)

GROU – De befolking fan Grou hat sneontomiddei ôfskied nommen fan dokter S. A. Schoustra, dy't nei 37 jier syn praktyk oerdroegen hat oan in pear jongere kollega's Fan healwei twaën oant seis ûre hawwe dokter Schoustra en syn frou hûnderten minsken de hân drukt en oan de stream, dy't de iene kant hotel Oostergoo yngong en der oan 'e oare kant wer út kaem, kaem suver gjin ein.

Der gong in koarte offisjele gearkomste oan de resepsje foarôf. Yn dy gearkomste waerd dokter Schoustra in mânsk televisytastel oanbean út namme fan de Grouster befolking, wylst boargemaster K. J. Vrijling foar it gemeentebistjûr in boekwurk oerlange. Hy en noch in pear oare sprekkers hawwe it dokterspear dêrby omraek yn it sintsje set.

Grouwe jonge

Ik wit noch, sei de foarsitter fan it huldigingskomité, de hear J. Tilma, dat jo foar de earste kear by ús kamen mei de motorboat. Dokter Kuperus, jou foargonger, en jo. Dêr komt dokter oan en hy hat in grouwe jonge by him. Dy grouwe jonge wie de nije dokter Schoustra.

En elkenien foarsei, dat er it wol net lang folhâlde soe yn sa'n swiere praktyk. Hy hat it 37 jier lang folholden, farrende, rinnende oer minne polderdykjes, oer iis en pas hiel let mei de auto.

Boargemaster Vrijling brocht dat lêste yn it omtinken. Hy fortelde dat dokter Schoustra de lêste dokter yn Fryslân west hat dy't in auto oanskatfe. Hy koe it wol of mei learzen, in polsstok en in boat en winterdeis in pear redens en in pikheak.

En iisproppen, folde dokter letter oan.

Ynfentarisstik

De boargemaster wie fan bitinken, dat dokter Groustra in stik fan de Grouster ynfentaris wie. In generaesje wurkkrêft hat er yn dit doarp ynfestearre. Dêrneist wie hy de greate man yn it Griene Krús en de iepening fan it nije gebou okkerdeis wie de kroan op syn wurk. De boargemaster bea Jerre Halbertsma's „De terpen tussen Vlie en Eems" oan, kompleet mei in greate map kaerten.

Doarpsdichter T. L. Bouma rjochte oan de skiedende dokter yn rym de útnoeging om gauris nei de âldereinsoos to kommen.

En dêrnei wie it wurd en de died oan de hear S. Dorhout, dy't út namme fan it doarp it televisytastel oanbea. De rynskens fan de bifolking hat ús forbjustere, sei er. Dêrút docht wol bliken hwat dokter Groustra foar ús bitsjut.

De hear J. Terpstra spriek as rintenier mei ûnderfining tsjin de takomstige rintenier. Hwa't in boatsje ha wol moat it dokter Schoustra mar ûntwerpe litte, sei er, dêrby ûnder de oandacht bringend dat dit de hobby fan de hear Schoustra is.

Romantyk

Alle sprekkers bilutsen ek mefrou Schoustra yn har wurdearjende wurden, omdat har man nea sa'n goede dokter wêze kind hie as hja him net alle dagen ta greate stipe wie.

De skiedende húsarts sels, dy't yn Grou wenjen bliuwt en syn minsken dus alle dagen om him hinne hat, spriek oan 'e ein in tankwurd, dêr't er tagelyk in pear oantinkens út de earste jierren yn oanhelle. De romantyk is foar in great part forlern gien, sei er, mar it is optheden wol sa noflik, dat is sa.

Apollo hat letter op'e middei de resepsje opfleure mei muzyk.

Hûnderten minsken hawwe dokter Schouwstra en syn frou sneontomiddei de hân jown.

Grou mei Halbertsma's febriken

Oftouten 1964

Uitzicht vanaf de steigers rond de St. Pieter Toren . *Foto: P. v. d. Meer*

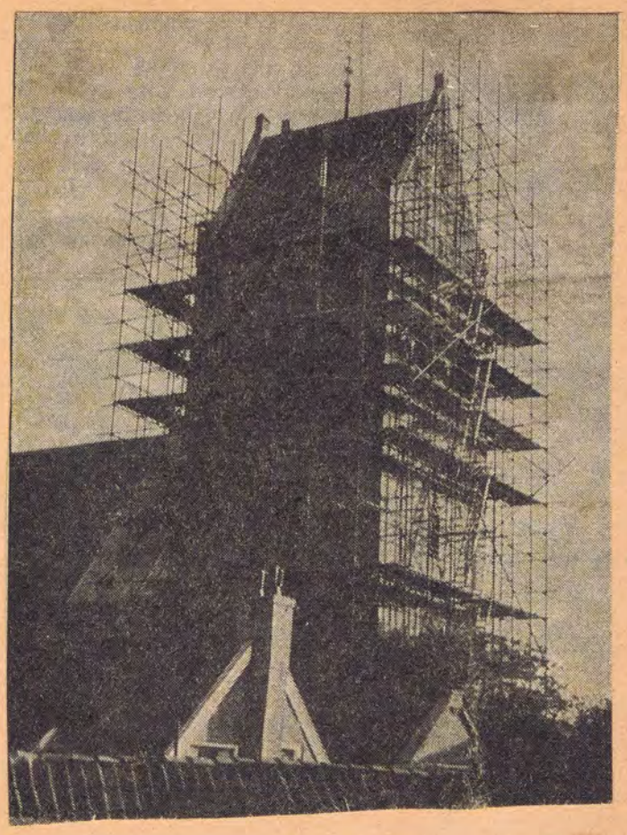

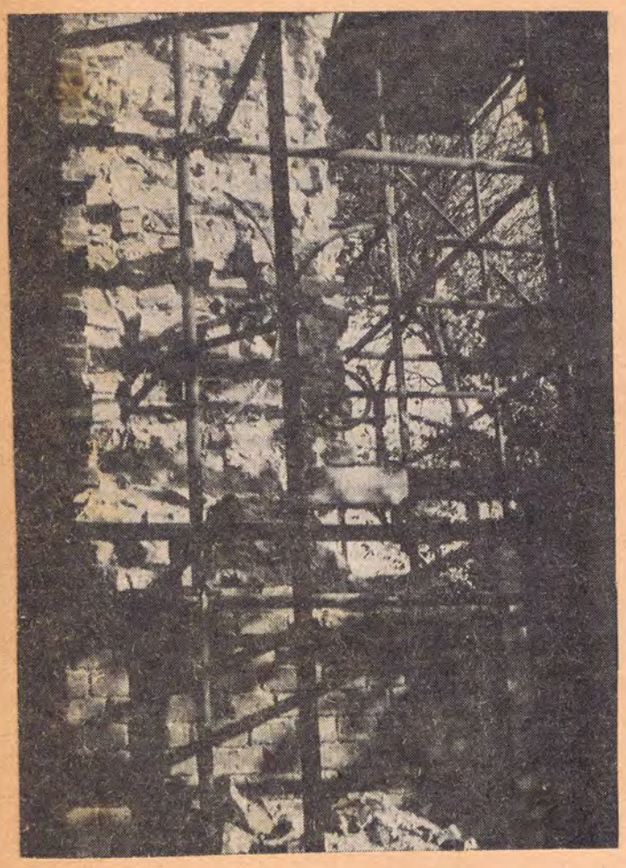

De (zeer nauwe) Wijde Steeg in Grouw bood gistermorgen een triezte aanblik. Gelukkig was er geen wind en was de brandweer paraat.

Brand in oud deel van Grouw

In de zeer nauwe Wijde Steeg in Grouw tegenover de jeugdherberg is zaterdagavond tussen half twaalf en twaalf uur brand uitgebroken in een onbewoonbaar verklaarde woning, die als pakhuis en knutselwerkplaats in gebruik was bij de heer Hendrik van der Goot. Een ogenblik leek het, dat de brand in dit dichbebouwde en voor de brandweer moeilijk bereikbare deel van Grouw groot onheil zou stichten, maar de brandweer wist het vuur tot dit huisje te beperken. Het feit dat er vrijwel geen wind was, heeft daarbij een grote rol gespeeld.

De brand werd ontdekt door Grouwsters, die lopend in een van de straten in de buurt ee ken. Zij trachtte te waarschuwen een feestavond niging van de twee in het pa tijdig te verwijd boedel, waaronde raad van de zoo Goot, ging verlo schijnlijk ontsta zoon van de he middags de kach

De melktanks, die de Volma in Grouw vervaardigt, worden steeds groter. Woensdag werd deze machtige tank met een inhoud van 100.000 liter van Grouw verscheept naar Gerkesklooster. Deze dubbelwandige tank, met een diameter van 4,90 meter en een hoogte van 7 meter woog maar liefst 9000 kilo. Maar de schuit kon het hebben . . .

vrijd 17 juli 1964

Omgeving Mar en Ie in 1718

Op bijgaand kaartje, dat een fragment is overgenomen uit de Gritenijkaart van Idaarderadeel, toestand anno 1718 (van Schotanus), zien wij de vormen van Mar en Ie in hun hoedanigheid van nu 245 jaar geleden.

Met een stippellijn hebben wij er ongeveer de vorm van heden op aangebracht en al het land tussen stippellijn en de oude oeverrand is dus na 1718 door het water verzwolgen. Dat dit een flink aantal pounsmieten betekent, totaal ter grootte van wel twee boerderijen, kan hier worden geconstateerd.

Opvallend is de strook aan de oostkant van de Pikmeer, tussen boerderij „Eekema" (tegenwoordige bewoner J. Schouwstra) en het huidige Great Eilân. Wij menen nl. te mogen concluderen dat dit eiland in 1718 nog tot het vasteland van de Burdkriten behoorde. Wij veronderstellen nl. dat het op dit kaartje voorkomende witte vlekje in die buurt **niet** het aanvankelijk grote eiland geweest kan zijn, maar dat het Great Eilân overgebleven is van de landtong, die men daar ziet.

Verder valt op de brede strook langs de zuidkant van de Wide Ie en de diepe stripe bij de tegenwoordige Eagehoek, alsmede de terugslag van de noordigge, tussen „de Keap" en de Tynje, terwijl ook de (nu) Sitebuorster Ie nogal wat groter geworden is.

Bij een vergelijking met een kaart van 1848, merkten wij op dat deze afslag reeds grotendeels van bovenstaande omvang was en dus voornamelijk al in de 18de eeuw heeft plaats gevonden.

Later is men er nl. meer en meer in geslaagd de lânôfbraek tegen te gaan, door struik- en rietgroeibevordering en iggewearjen met palen of steen.

Verder valt ons in het kaartje op welk een flink meertje de Lange Lits was. Het grootste deel van deze poel is later veranderd in sompe en reidpôlle, zoals we weten. Vlak ten noordwesten van de Sitebuorster pleatsen lag ook nog een stuk water, thans ook veranderd in greide, maar de talrijke snilepôllen die heden ten dage daar nog worden aangetroffen stammen nog uit het vroegere puoltsje.

Zoals we zien was ook het verschil tussen Wide en Nauwe Burd destijds groot. Maar de Wide Burd is het net vergaan als de Lange Lits en nu het daar geen vaarwater meer is zal deze vaart op den duur wel helemaal verdwijnen.

Dat de boerderijen in dit stuk wetterlân al oud zijn, toont het oude kaartje ons ook. We zien ze reeds op dezelfde steeën als heden ten dage, met name vermeld.

v. d. M.

Opperbird nei 1923

Alde pleatsnammen to Grou:

„Opperbird" biwenne troch Jan Brouwer

„Hjir wurdt arbeide". ha ik yn it foarige artikel sein. Mar net tsjinsteande dat hie de hear Brouwer dochs wol efkes tiid om oer de pleats to praten. „As jo efkes tiid hawwe, ik bin sa klear, dan is it kofjetiid en dan kinne wy wol efkes prate". Nou wy rekken al gau oan'e praet oer „Opperbird" en de famylje fan Brouwer dy't der wenne hie.

„Dat is, ús sels meiteld, trije geslachten. Pake is hjir kommen, mar ik wit net krekt hoenear, dat soene Jo by ús mem wêze moatte". Op myn freegjen hoe't it nou op Opperbird wie fortelde Brouwer: „De pleats is 27 ha great, op ien stik nei leit it lân allegearre by hûs en wy hawwe in 28 melke kij".

Doe't ik sei „nou dan witte jo ek wol hwat jo dwaen moatte", andere Brouwer: „Och ja, it is wol bannich, mar as ik soun bin giet it krekt. Der binne wol ris dingen dy't oergeane. Ik bin om mar hwat to neamen leafhawwer fan hynders, hie twa fokmerjes en kaem op keuringen. Nou slagget it net mei it foal wurden fan de merjes, mar ik ha foar keuringen mei alles hwat der oan foarôf giet perfoarst gjin tiid mear.

Och oars giet it wol. Melke mei de masine, mechanysk de groppe leegje. Ungetiid, ynkûlje, dongje, dat is wurk foar it leanbidriuw. Allinne it meanen wol ik sels dwaen, dat is to moai om út hannen to jaen. Op de masine, twa hynders der foar, kinne jo it moaijer bitinke?" Sa libbet dêr de hear Jan Brouwer mei syn frou Jeltje de Jong en harren trije famkes lokkich yn it Hôflân op Opperbird.

Ik ha foar eardere biwenners yn de floreen-kohieren sjoen.

Lân, folk en pleats

Opperbird komt yn de floreenkohieren fan Grou foar ûnder nû. 37. It is in ien stimdragende pleats. Eardere eigeners en brûkers hawwe west:

1640 Jetze Piers erven en Jan Tjallings.

1698 Harm Haans Bakker tot Snits,

1708 Ate Anes tot Ferwerd eigener, Douwe Hendriks brûker.

1718 Ane Anes tot Snits eigener, Douwe Hendriks brûker.

1728 Ate Anes erven eigener, Cornelis Yskes brûker.

1738 As yn 1728.

1748 De Hear A. C. van Scheltinga eigener, Gerrit Beerns brûker.

1758 De hear Van Scheltinga eigener fan hûs en lân, boargemaster J. Bourbon eigener fan it hoarnleger en fan 1 stim. Gerrit Beerns brûker.

1768 A. C. van Scheltinga eigener sûnder stimrjocht. Boargemaster J. Bourbon eigener fan hoarnleger mei stim. Gerrit Beerns brûker.

1778 Selde eigener en brûker.

1788 Selde eigener en brûker.

1798 Old Grytman v. Scheltinga eigener, Roelof Roelofs brûker.

1818 J. W. v. Scheltinga, Widd. J. C. Bergsma eigener, Roel v. d. Berg brûker.

1828—1838 Willem R. v. d. Wal eigener en brûker.

1848 Klaas Fritzes de Vries eigener, Sybolt Eeltjes Huisman brûker.

1858 Selde eigener en brûker. Opperbird wie in ien stimdragende pleats en hie 57 pounsmiet floreenplichtich lân.

Hwa't der letter wenne hawwe en eigener wiene wit ik net krekt wer to jaen. Neffens mefrou N. Brouwer-Beeksma hawwe der earder wenne Easge v. d. Meer, Tette Boonstra en ek Douwe Bakker. De pleats is nou eigen oan de Ned. Herf. tsjerke to Grou.

Yn 1902 binne hierders wurden Jan Reinders Beeksma en Trijntje de Jong.

1918 Thomas Brouwer en Nieske Beeksma.

1956 Jan Brouwer en Jeltje de Jong. Sa wennet der nou in pakesizzer fan Jan Reinders út it tredde staech.

d.H.

Alde pleatsnammen to Grou:

‚Wytzema' eartiids in mânske boerepleats

Foar de jonge Grousters sil de namme Wytzema net folle to sizzen hawwe. It is in forgetten namme, dy strak alhiel net mear wêze sil. „Wytzema" iens in mânske boerepleats, is net mear. It lân om de pleats hinne is brûkt foar doarpsútwreiding en de huzinge?? Sa moatte ek yn Grou, lyk as yn safolle oare plakken, hwer't in ynwennertal groeit en hwer't oare libbensmooglikheden binne dan allinne de agraryske sektor, mar hwer't yndustry en toerisme aloan greater wurde en mear omtinken, mear romte freegje, moat troch de agraryske sektor dizze romte, ôfstien wurde oan dat part fan de biwenners dy't yn dy oare, just yn dat oare flak, har brea fortsjinje.

Lokkich is in doarp hwer't soks nedich is, der is libben. En elts woltinkend minske sil it wis net slim fine, dat in boerepleats forfalle moat om mear libbensromte oan de mienskip to jaen.

En dochs bliuwt men, as men eat fan earder tiid fan sa'n pleats wit efkes stean, en geane jins tinzen nei it forline werom. Foar my wol dat sizze in 60 jier werom. Doe wie it noch in pleats fan oansjen, mei de homeije oan de dyk, in forhurde reed nei de pleats en efter in tichte mantel biskûle de kop, hâls romp huzinge. Sa wie it yn myn bernetiid en doe buorke Auke Jelles der.

As bern hiene wy altyd it gefoel dat hjir hwat steatliks wie. Wytzema twong hwat respekt ôf. Dêr wie dan ek hiel hwat moed foar nedich om op dizze pleats to hofkesjongen.

Nou is dat alles net mear; it ienichste hwat fan de iens sa steatlike pleats oerbleaun is, dat is in brekfallige âlde pleats, sa as nou in opferve plankje oan de muorre spikere oanjowt. Doe't ik hjir foar inkelde wiken forlyn noch ris nei stie to sjen, doe foun ik dit dochs spitich. Net omdat Wytzema romte meitsje moat foar in tige libbene bifolking, lyk as yn Grou, mar spitich dat men de huzinge der salange jierren sa skandalich stean litten hat.

Mear romte nedich, goed. Ik bin fan bitinken dat de boerebifolking der bigryp foar hat. Mar ien ding mei der fan de mienskip frege wurde: Ek bigryp to hawwen foar it forline, foar de minsken dy der wenne en wurke hawwe.

„Wytzema" hjoed de dei.

De pleats nedich, goed, mar dan alhiel net de huzinge forwurde litte ta in ruïne. Dat wie it hwat my hwat dwers siet.

As men by it gemeentehûs komt, en der by opsjocht dan kin der blidens yn jin op komme. Dat is in gehiel, der is sfear. Dat is in bousel dat it forline en it hjoed ûnder ien dak bringt.

Gean net efter it gemeentehûs lêzers, dêr stiet skriemend en oanklaeijend noch „Wytzema". Soks woe ik oars hawwe. It hat gjin sin alle biwenners fan al ear op to heljen. Yn 1768 wenne Jelle Douwes der al, sadat de famylje fan Auke Jelles, de boer út myn berne tiid, der wis wol 150 jier wenne hat

Alles hwat libbet foroaret ea lokkich mar. Ien forsyk oan de mienskip: Groeije jim út jim jaske, goed, nim dan fan de boeren om jim hinne, mar lit dy net foar skandael yn syn himd stean. As it nedich is, doch it dan goed en toan bigryp foar dat diel fan de bifolking, dy't nou hwat yn in hoekje libje, mar dy't troch de ieuwen hinne dochs ien fan de founeminten fan de mienskip west ha en dat wis ek bliuwe sille.

d. H.

„Tjesmawier" biwenne troch Sjoerd Hoekstra

It wie op in winige winterdei dat ik op reis teach nei „Tjesmawier". De pleats hwer't Sjoerd Hoekstra op buorke, mar ek de pleats hweroan foar my yn it forline biningen sitte. Hjir lei in great part fan myn bernejierren. En wyls ik nou mei de wyn yn'e rêch it Grouster Leechlân ynfytste gongen myn tinzen dochs efkes 60 jier tobek.

As ik doe nei Tjesmawier wollen hie, dan hie it mei in skou moatten. Der hinne hie it wol gien, foar de wyn of sydwyn sile. Dat hiene wy as bern al goed yn'e gaten.

Mar dan hie ik ek werom moatten, roeije hie myn foarlân west. As ik dan tink hoe't it by westerstoarm op de Biggemar spoekje koe, doe wie ik dochs bliid op it fytske to sitten, al wie it dan ek in lienden ien en moast ik ek de wêromreis wol ris in eintsje by de fyts rinne.

It Grouster Leechlân is ûntsletten. In dreambyld út myn jongesjierren is wurklikheit wurden. Sa kaem ik dan op Tjesmawier. Ek hjir is gâns foroare. De bikende stikjes lân om it hiem hinne binne hast net werom to finen. Der is in sinteldyk kommen, der binne sleatten ticht makke, de mole is der net mear. It is by it earste kommen allegear oars. Mar as ik yn'e hûs kom dan fyn ik dochs it bikende werom, it milhûs, de molkenkelder, de wenkeamer, hja sels it útfanhûzersbêd yn'e gong.

De tiid stiet net stil. Ik ha it tocht doe't ik by Tjesmawier op it efterhiem stie. Nou alles greide, forhurde diken, wetterskipsbimealling. Foarhinne wetterlân en noch ris wetterlân. By Ingebuorren in mar mei útgongen hwertroch ek Tjesmawier hjirmei forboun wie.

Tjesmawier hat alear in koaipleats west en it leech by it efterhiem, dat wy de lege pôlle neamden moat der noch in oerbliuwsel fan wêze. Nou is it in greidpleats mei 60 pounsmiet lân om it hûs hinne en noch 10 pounsmiet oan'e Folkertssleat. Eigener is de famylje Talsma en brûkers binne Sjoerd Hoekstra en Bintsje Algra.

Eardere eigeners en brûkers hawwe west:

1640 Erfgenamen fan Gerben en Rienk Doekles.

1698 Sytze Annes tot Grou eigener.

1708-1738 Sytze Annes eigener en brûker.

1748 Vrouwe Douairière v. Kamstra, geb. v. Haersma eignerske, Anne en Hinne Sytzes brûker.

1758-1768 As yn 1748.

1778 Selde eigener, Klaas Abram brûker.

1788 Arend Johannes van Sminia eigener, Pyter Clases brûker.

1798 As yn 1788.

1818 Arend Johannes van Sminia eigner, Sikke M. Koldyk brûker.

1828 Eritia van Sminia eigener, Jan H. Koystra brûker.

1838 A. J. van Sminia eigener, Sjoerd J. Hiemstra brûker.

1848 As yn 1838.

1858 Jhr. Hector Azn. van Sminia eigener, selde brûker.

Oan't safier de floreen-kohieren, hwêryn Tjesmawier opnommen wie ûnder nû. 46.

Oan't 1911 ta hat de famylje Van Sminia eigener west. Doe is de pleats forkocht en waerd de hear J. L. Talsma eigener. Hwa hierders west hawwe kin ik net krekt sizze, mar yn elts gefal hat der omtrint 1880 in famylje Staastra wenne.

Oan 't 1897 Jacob Draaisma.

1897-1912 Tebbe de Haan en Hielkje de Jong.

1912 Hylkje Sytsma en Fetje Jaarsma. Dêrnei Sjoerd de Jong en Lokke de Groot.

1933-1950 Fam. Ritske de Vries.

1950-1964 Fam. Sjoerd Hoekstra.

d.H.

Ds. G. Veenhuizen opende „De Boei" in Grouw

Verenigings- en recreatiegebouw van Evang. Commissie Geref. kerk

Voor het gereformeerde bevolkingsdeel van Grouw was het zaterdag een blijde dag. Aan de Kievitstraat in Grouw werd toen door ds. G. O. N. Veenhuizen uit Emmen, voorheen predikant te Grouw, het nieuwe vacantie- en recreatiegebouw „De Boei" geopend, dat ongetwijfeld goede diensten zal bewijzen voor het gereformeerd verenigingsleven, maar waar overigens iedereen elke dag van harte welkom is en wel speciaal de vacantiegangers. Eigenaar van het nieuwe gebouw, dat vastgebouwd is aan de gereformeerde kerk, is de Evangelisatie Commissie van de Gereformeerde Kerk (ECGK). Tegelijk met het nieuwe gebouw verrees een nieuwe pastorie.

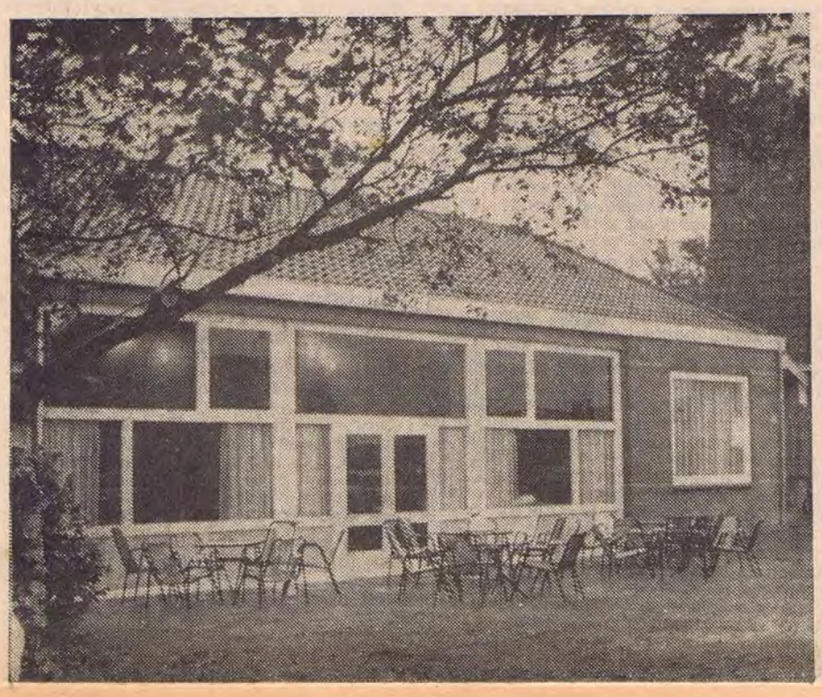

Durk Bouma over z'n Elfstedentocht

Het is al heel lang geleden, dat de thans 81-jarige bekende Grouwster DLB (Durk Bouma) zijn eerste en tevens grootste sportieve prestatie leverde. We moeten terug naar 1917. Op de eerste februari van dat jaar bezocht hij, met tien maten, op schaatsen de elf Friese steden. Een privé-Elfstedentocht, de officiële was vier dagen eerder (op 27 januari) gehouden. „Ik roun der sa'n bytsje yn", zegt Bouma. Op een avond liep ik even naar de kade en daar stond een groepje mannen druk te praten. „Moai waer en fortroud iis, wy wolle de âlve stedden mar ris lâns. Giest ek mei, Durk?" Nu waren het meest beste schaatsers en ik wie mar in sjofele rider. Toch zei ik: ja. Thuis waren er wel wat bezwaren, maar ik had toegezegd en daar bleef het bij.

De Bildskop

In zijn gezellige kleine woning in Friesma-hiem zit hij tegenover mij en vertelt. Op 6 maart 1964, met matige vorst des nachts en dus echt weer voor een Elfsteden-herinnering. Vertellen kan hij nog, de vitale Durk Bouma. Zijn geheugen is best en waar het hem al even in de steek laat, vullen zijn plakboeken het wel aan. Die plakboeken gaan later, op verzoek, naar de Oudheidkamer. Bij al zijn skreppen om wat vooruit te komen heeft de heer Bouma ook nog tijd kunnen vinden voor dingen die het leven meer zin geven en daarover heeft hij in dichtvorm heel wat vastgelegd.

Voor het geval U het van de oorkonde op de foto niet duidelijk kunt lezen: op 1 februari 1917 in Grouw van start Willem Atsma, de drie broers Hendrik, Adam en Sietse Sietema, Sietse de Groot, de broers Gerrit en Eesge Duiker (twee schippers), Durk Bouma, Bouke Heida, Hendrik Venema en Oene Faber. De laatste kwam uit Irnsum, waar hij bij de schilder was.

sneeuwvlokjes, maar geen wind. Best om uit te houden. En wonderlijk genoeg, ik raakte er door. Bij de Grauwe Kat zei ik tegen Adam: ryd nou mar raak, ik rêd it wol. Voor mij werd de tocht toen weer een stuk mooier. En wat zagen we een hoop nieuwe dingen, zoals in Gaasterland de geïnterneerde Belgen.

Om half negen 's avonds waren we in Grouw terug. Het was juist prijsuitdeling van een hardrijderij en we werden feestelijk begroet!

Tocht in cijfers

In alle steden hadden wij een controlepost gezocht om de tocht voor later vast te leggen. Op een oorkonde, die men liet maken als herinnering, staat het als volgt: J. F. Dokter, Grou 5; Mulder, Ljouwert 6.10; J. Schaafsma, Dokkum 7.40; A. van Loon, Frentsjer 10.50; A. van Riel, Harns 11.15; Wed. Gosliga, Boalsert 12.40; S. van der Zee, Warkum 1.30; H. Postma, Hynljippen 2.15; A. Kuperus, Starum 3; J. G. Rotsma, Sleat 5; J. Sijperda, Drylts 6.15; S. W. Hogerhuis, Snits 6.45; J. F. Dokter. Grou 8.30.

Het station van bovenaf gezien

In zijn gezellige kleine woning in Friesma-hiem zit hij tegenover mij en vertelt. Op 6 maart 1964, met matige vorst des nachts en dus echt weer voor een Elfsteden-herinnering. Vertellen kan hij nog, de vitale Durk Bouma. Zijn geheugen is best en waar het hem al even in de steek laat, vullen zijn plakboeken het wel aan. Die plakboeken gaan later, op verzoek, naar de Oudheidkamer. Bij al zijn skreppen om wat vooruit te komen heeft de heer Bouma ook nog tijd kunnen vinden voor dingen die het leven meer zin geven en daarover heeft hij in dichtvorm heel wat vastgelegd.

Voor het geval U het van de oorkonde op de foto niet duidelijk kunt lezen: op 1 februari 1917 in Grouw van start Willem Atsma, de drie broers Hendrik, Adam en Sietse Sietema, Sietse de Groot, de broers Gerrit en Eesge Duiker (twee schippers), Durk Bouma, Bouke Heida, Hendrik Venema en Oene Faber. De laatste kwam uit Irnsum, waar hij bij de schilder was.

80 plaatsnamen

Durk Bouma: Als de dag van gisteren herinner ik mij de tocht nog. We vertrokken om 5 uur 's morgens vanaf Dokter.

Het was in de mobilisatie, niet veel bijzonders meer te eten dus, maar wij hadden o.a. nog Kwattarepen mee als proviand. Maar as jo alles witte wolle., dan sil ik it boek efkes krije. En hij leest voor. De hele tocht heeft hij op rijm vastgelegd en wel op een bijzondere manier: er zijn 80 Friese plaatsnamen in verwerkt. Myn earste gedicht, hwer't ik hwat oan fortsjinne ha.

Het begin was niet bemoedigend, op weg naar Leeuwarden kwam er nog al eens eentje te vallen. Gek hé, letter woe 't folle better. Maar 't was eerst ook nog donker. Zelf moesten we controle-posten zoeken. Om goed zes uur waren in Leeuwarden nog niet zo veel mensen op, maar bij Mulder in het tramstation konden we terecht. Myn greate tsjinslach kaem al foar Dokkum: in haklear stikken. Ik moest op de reserve-schaatsen van één van mijn maten, maar het waren doorlopers en dêr wie ik mar min op thús. Door de bouwhoek ging het bar slecht. Ik wie al bliid as der ien efkes nei de kant moast foar in lyts boadskipke. Dan kon ik even rusten. En in Franeker, zei ik: as it Frjentsjer net wie, dan bleau ik hjir.

Gelukkig hebben ze mij niet in de steek gelaten. Van Harlingen af kwam ik „aar de stok" achter Adam Sietema. Ja, dy koe ride! Het was kostelijk weer: af en toe wat lichte sneeuwvlokjes, maar geen wind. Best om uit te houden. En wonderlijk genoeg, ik raakte er door. Bij de Grauwe Kat zei ik tegen Adam: ryd nou mar raak, ik rêd it wol. Voor mij werd de tocht toen weer een stuk mooier. En wat zagen we een hoop nieuwe dingen, zoals in Gaasterland de geïnterneerde Belgen.

Om half negen 's avonds waren we in Grouw terug. Het was juist prijsuitdeling van een hardrijderij en we werden feestelijk begroet!

Tocht in cijfers

In alle steden hadden wij een controlepost gezocht om de tocht voor later vast te leggen. Op een oorkonde, die men liet maken als herinnering, staat het als volgt: J. F. Dokter, Grou 5; Mulder, Ljouwert 6.10; J. Schaafsma, Dokkum 7.40; A. van Loon, Frentsjer 10.50; A. van Riel, Harns 11.15; Wed. Gosliga, Boalsert 12.40; S. van der Zee, Warkum 1.30; H. Postma, Hynljippen 2.15; A. Kuperus, Starum 3; J. G. Rotsma, Sleat 5; J. Sijperda, Drylts 6.15; S. W. Hogerhuis, Snits 6.45; J. F. Dokter, Grou 8.30.

De volgende morgen moest ik even naar Leeuwarden. Adam Sietema wou wel mee, op schaatsen. Wy wiene sa stiif as ruters. Maar wie kwamen we op'e Gâllehoek tegen? Willem Atsma. De hynstekeapman (doe al 51 jier) hie al nei Ljouwert ta west.

Behalve Durk Bouma zijn van di ploegje Grouwster Elfstedenrijder nog in leven: Hendrik Sietema (84) Adam Sietema (81), Bouke Heida Hendrik Venema en Oene Faber.

Medailles

Tegenwoordig traint men voor een Elfstedentocht. Wij stapten onvoorbereid het grote avontuur tegemoet Nee, aan sport heb ik in mijn jeugd niet gedaan. Eenvoudig geen gelegenheid gehad. Toen ik 14 was kwam ik bij de boer: *f* 17,50 in een heel jaar en zeven volle dagen per week werken. Bij mijn tweede boer verdiende ik *f* 35. Ien kear krige ik twa ryksdaelders mear en ek noch bûsjild foar de merke, om't ik der moarns altyd earder út wie dan de greatfeint. Later is Durk Bouma winkelier geworden, hij bezorgde kranten en pakte verder van alles aan om wat vooruit te scharrelen. In bezemrijs handelt hij nu nog.

Ook toen was er niet veel vrije tijd. Toch heeft hij een flink aantal medailles aan de wand hangen. Herinneringen aan fietstochten (oa. de Goarretocht) en wandeltochten, verder met dammen gewonnen prijzen Ja, ik damje noch. Yn'e twadde klas nou, mar dêr stean ik myn mantsje dar ek noch Jûsterjoun fjouwer punten nelle Fietsen doet hij ook nog en zijn dagelijkse wandelingen slaat hij alleen bij slecht weer over.

1934

NOG EEN WIJLE

Ook in den winter, wanneer geen sneeuw boom en takken siert zijn er in de omgeving van 't oude Grouw nog schilderachtige kiekjes te maken. Nabij het bekende theehuis.

en Grouw staat weer

Nog maar 'n spanne tijds en Grouw zal weer bevolkt zijn met zwierig gekleede zeilsportliefhebbers en 't water getooid met blanke zeilen. Dan klopt 't hart van den stoeren Fries weer sneller en worden de verdrietelijkheden van den winter vergeten.

1 Melus Busman
Pieks Roodbergen
Jan Sauma
2
Wouter v. Leeuwen
Anne v. Wijngaarden
Jan Loojinga
Klaas Budstra
Klaas Sykstra

1 2 3 4 5 6 7 8 9

9 ~~Klaas~~ ~~Sykstra~~

Hier spreekt men de waarheid! En toch..... men noemt het de leugenbank. Maar dit zal wel op de bank alleen slaan. Niet op de menschen die er voor

in het brandpunt

staan. Dat zijn brave, goede Grouwsters, maar ja, kwade tongen verwarren dit wel eens...

RESTAURATIECOMMISSIE ST. PIETERTOREN TE GROUW

GIRONUMMER 802222

SECR. DS. H. GROENEVELD, KERKSTRAAT 6, GROUW, telefoon 05662-331

Comité van aanbeveling: Voorzitter: Mr. H. P. Linthorst Homan, Leeuwarden, Commissaris der Koningin in Friesland; Vice-voorzitter: Dr. S. L. Mansholt, Brussel, vice-voorzitter van de Commissie van de E.E.G., Leden: H. Algra, Leeuwarden, hoofdredacteur Friesch Dagblad; Ir. G. de Boer, Lippenhuizen, directeur N.V. Volma; D. Deinum, Witmarsum, gemeentesecretaris Wonseradeel; E. B. Folkertsma, Leeuwarden, redacteur Friesch Dagblad; G. Gaastra, Oranjewoud, directeur N.V. Rijwielen en Motorenfabriek Batavus; H. B. Halbertsma, Grouw, oud-voorzitter Kon. Zeilvereniging „Oostergoo"; ds. C. P. Hoekema, Haarlem, doopsgezind predikant; mr. dr. T. Huitema, Wassenaar, secretaris Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten; J. H. de Jong, De Bilt, oud-president-directeur Douwe Egberts Koninklijke Tabaksfabr., Koffiebranderij en Theehandel N.V.; ds. H. R. Keuning, Grouw, doopsgezind predikant; T. IJ. Kingma Boltjes, Menaldum, voorzitter Koninklijke Zeilvereniging „Oostergoo"; mevr. J. Leenstra-de Jong, Grouw; J. Piebenga, Leeuwarden, hoofdredacteur Leeuwarder Courant; S. A. Schouwstra, Grouw, arts; F. Schurer, Heerenveen, letterkundige; H. G. van Slooten, Leeuwarden, secretaris Koninklijke Zeilvereniging „Oostergoo"; Mr. A. E. Stoop, Leeuwarden, voorzitter van de Prov. Kerkvoogdijcommissie der Hervormde Kerk; K. J. Terpstra, Grouw, oud-directeur Coöp. zuivelfabriek; P. Terpstra, Leeuwarden, hoofdredacteur Frysk en Frij; ds. G.O.N. Veenhuizen, Emmen, gereformeerd predikant; Mevr. D. de Vries-Brouwer, Grouw, presidente afd. Grouw Nederlandse Vrouwen-electriciteitsvereniging; H. S. de Vries, Wirdum, voorganger hervormde kapel; R. Walda, Beetsterzwaag, oud-burgemeester; dr. H. G. W. van der Wielen, Bakkeveen, voorzitter Fryske Kultuerried; W. Th. Zwart, Leeuwarden, commissionair en adviseur.

OAN GROUSTERS OM UTENS,

„Farwol, âld doarp, ik moat fan dy fandinne;
It libben lûkt, de koarte lins is oer;
Farwol, dou beammeskaed om d' âlde toer,
Jimm' wide fjilden, drôgjend yn'e sinne
En jimme, warber folk, sa trou, sa gol,
Freonen fan âlds, farwol."

Sa sjongt de dichter Piter Jelles yn in amerij as er foar de safolste kear ôfskied nimme moat fan syn bertedoarp. Dat doarp sil er nea forjitte en altyd wer sil er yn syn ûnthâld de âlde-bitroude bylden werombringe: it âlderhûs, de buorren, de toer fan 't doarp. Ja, boppeal ek de toer fan 't doarp. Nammers, sûnder dy toer soe dat doarp syn doarp net wêze.

Foar't neiste giet dat de measten fan jim ek sa, nou't jim ek ienris farwol sizze moatten ha. Bliuwt ek jim net it byld fan'e âlde St. Piter bij?

En dêrom is it nou, dat wy jim oandacht freegje. Dy toer wie heechnedich oan fornijing ta en wurdt op dit stuit al fornijd. Ryk, Provinsje en Gemeente hawwe net allinne in subsydzje tasein, mar bitelje dy ek al út. De Grouster mienskip hat har al opmakke om dizze restauraesje in fikse earste stimulâns mei to jaen, rom f 19000,— goune waerd al yn bard.

Mar ek jim, Grouster freonen om utens, sille foar't neiste meihelpe wolle, binammen ek as jim witte dat der meiïnoar sa'n f 40000,— op it kleed komme moat út „libben" jild wei.

Wolnou, de mooglikheit dêrta is maklik oanwêzich. Jim jefte kin stoart wurde op gironûmer 802222, ûnder de namme fan „Restauratiecommissie St. Piter-toren to Grouw". Jou meije it bidrach ek wol yn't bijsletten slúfke dwaen en dat opstjûre oan'e kommisje as brief.

En wolle jo it noch wer oars dwaen, dan kinne jo jo ré forklearje foar in bidrach op it ynsletten formulier.

It sprekt himsels, dat wy mei alle bydragen tofreden binne, mar mûlk sit der ek noch wolris hwat mear yn'e âlde hoas as sljochtweihinne. En dan soene wy dûbel bliid wêze.

Mar yn alle gefallen tige hertlik tank foar jim stipe en tawijing.
De St. Piter sil der wol by farre.

P.S. Mochten jo al op in oare manear bydroegen hawwe, wol dan s.v.p. dit brief as net lêzen biskôgje.

Uw gift komt voor belastingvermindering in aanmerking indien zij 1% van uw inkomen en tevens f 100,- te boven gaat. Maximaal is 4% van uw inkomen aftrekbaar.

Ut namme fan'e kommisje:

Burg. K. J. VRIJLING, foarsitter
Ds. H. GROENEVELD, sektaris
J. SCHULP, ponghâlder.

U treft hierbij aan:

- een zakje waarin U Uw gift kunt doen;
- een bereidverklaring waarop U kunt meedelen voor welk bedrag U wilt helpen en hoe U het geld wilt overmaken.

De Paviljoenstrjitte yn syn jonge jierren.

origineel aanwezig

Het gaat redelijk goed met de restauratie van de St. Pietertoren te Grouw, deelde de voorzitter van de restauratiecommissie, burgemeester K. J. Vrijling van Idaarderadeel woensdagmiddag mee. Onder dat 'redelijk goed' wordt dan verstaan, dat men hoopt, dat in de loop van volgend jaar de St. Pieter er weer ongeschonden bij staat en dank zij de herstelwerkzaamheden, die dan zo'n kwart miljoen zullen hebben gekost, weer een stootje kan verdragen.

Die restauratie is wel heel erg nodig gebleken. Dat merkte men, zodra het werk begon. Het buitenwater was al een meter diep in de muren getrokken en het (zadel)-dak moest in allerijl half worden afgebroken. Men vreesde, dat de gevel de druk niet meer zou kunnen houden. Nu speelt de wind luchtig door het dak en dat vermindert de druk op de gevel aanzienlijk.

Het is een naargeestig gezicht, die geschonden St. Pieter en daarom zijn de gebroeders De Vries uit Eestrum ook al ijverig bezig met de restauratie. Daarvoor was in eerste instantie *f* 153.000 begroot, maar het zal wel *f* 250 000 worden. Dat is met dergelijke restauraties een niet ongewoon verschijnsel.

Het heeft echter als consequentie, dat kerk en bevolking van Grouw zo'n *f* 40.000 op tafel moeten brengen (de rest is voor rekening van rijk, provincie en gemeente).

Nu is veertigduizend gulden een heel bedrag. Daarvan is - dank zij de offerzin van de Grouwsters - al meer dan de helft binnen, maar het resterende bedrag moet er toch ook nog komen. Men wil daarvoor de niet meer in de gemeente wonende Grouwsters trachten te benaderen, benevens al degenen, die om de een of andere reden een zwak voor deze watersportplaats bezitten. En ... dan hoopt men ook nog op de revenuen van de tentoonstelling, die zaterdag in de kerk wordt geopend.

Plysje Kuipers

Niet op 5 December, maar op 21 Februari viert G r o u w zijn feest van den „goed-heilig" man, die hier St. Pieter heet. Een „Wij"-reporter en een fototip van J. J. Deelstra Jr., Paviljoenstraat te Grouw, leverden deze fotoserie van het bijzondere feest. De eerste fototip-postwissel van f 2.50 is aan den inzender reeds verzonden.

Trijn Douwes

Joh. Deltsje van Skalen

1965

Zaterdag was het voor Grouw weer „de dei fan it jier". Toen arriveerde daar, één dag eerder dan andere jaren, Sint Pieter, naar wie de Grouwster kinderen reikhalzend hebben uitgekeken. Burgemeester K. J. Vrijling verwelkomde de hoge gast namens het gemeentebestuur van Idaarderadeel op Halbertsma 's Plein. Daarna was het feest voor alle kinderen uit Grouw. 's Avonds mochten ze „opzetten" en gistermorgen vonden ze in hun schoen of korfje, wat de Goedheiligman hen had toebedacht. Want al kunnen Sint Piter en Sinterklaas beslist niet met elkaar overweg, dit hebben ze gemeen, dat ze het beiden goed voor hebben met de jeugd. Zie verder pagina 8.

Opening Jachthaven te Grouw

Pinkster 1964

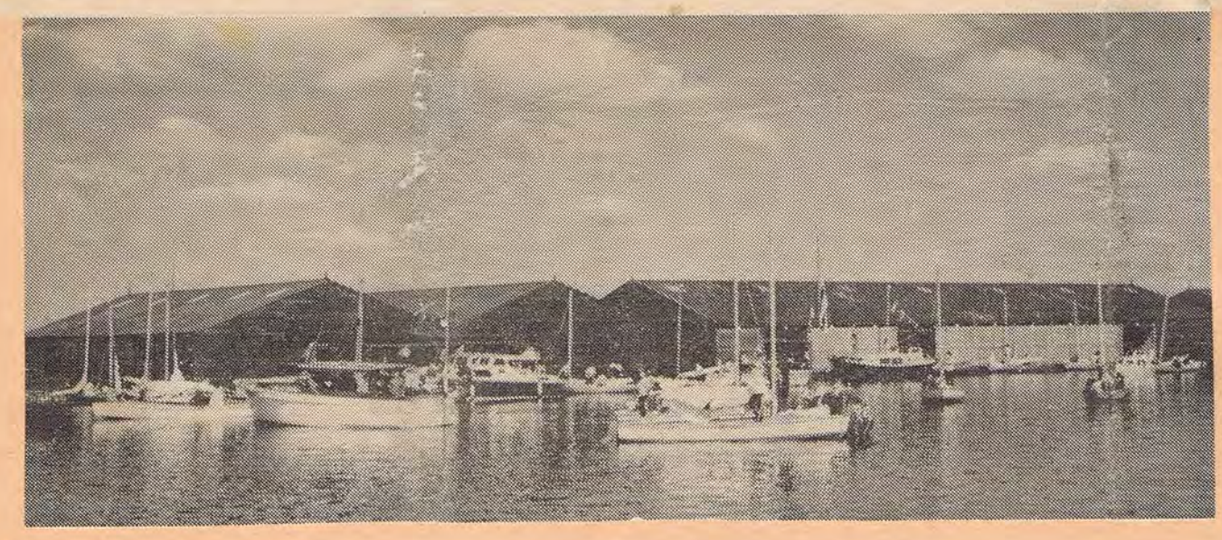

Vanaf het Grouwster skûtsje keken de officiële genodigden toe hoe een lange rij van schepen het Pikmeer overstaken. Op de foto de derde man van rechts gedeputeerde mr. Okma; naast hem staatssecretaris Bakker en burgemeester Vrijling.

FRISO